

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Madoz, núm. 31 y 35
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes
Fora 8 » trimestre.
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals.

CONSIDERACIONS SOBRE LA ÚLTIMA CRÍSSIS

Al cap y á la fi després de cinch anys de dejuni los conservadors han arribat al acabament d' aquesta especialíssima quaresma que no mes á ells obligava, y què se 'ls hi feya una mica massa llarga. Al senyor Sagasta no li han valgut aquesta vegada los prodigis d' equilibri pera aguantarse en la poltrona ministerial, que en altres ocasions l' haurían mantingut ferm en son lloch, que avuy, ab bons ó mals ulls mira ocupat pel senyor Cánovas.

Analisant ab ánim seré y desprovist de la mes petita parcialitat, las causas del cambi de decoració que ha suferit la política espanyola, mes ben dit, *madrileny*, en cap manera 's poden explicar no ja segons los principis del genuí sistema representatiu, sino que ni tan sisquerra segons los del parlamentarisme, viciosa corrupció d' aquell, que es lo que avuy impera. Y 'm faig fort en aquesta conclusió perquè en cada una de las críssis que recordo, que no son pocas ab tot y ser jove, he fet las mateixas consideracions donant sempre igual resultat.

Los ministres dintre la organisió actual del Estat presentan un doble aspecte. Son los secretaris del Rey, jefe del poder executiu, responsables dels actes d' aquest, únich caràcter que deurían tenir, seguint los principis del genuí sistema representatiu. Mes aquest aspecte es molt secundari en los estats ahont impera 'l parlamentarisme: y en tant es aixís que moltes de las funcions que 'ls hi correspondrían per aquest sol caràcter, las encomanan als subsecretaris, pera poguer cumplir millor ab los debers que 'ls imposa son càrrech mirat baix lo segon aspecte. Per mes que cada un d' ells estigui encarregat d' un departament especial, no 's presentan aislats, sino formant Consell ab son president que generalment aquí á Espanya no té cartera, sens

dupte pera poguer contentar á un amich mes: Consell que examina avans de presentarse á la aprobació de las Corts, tots los projectes de lley que cada ministre presenta; que dirigeix en nom del Rey tota la política interior y exterior, de la qual deu donarne compte á las Cambras, venint á ser un organisme intermitj entre aquestas y la Corona: organisme que no 'm detindré á demostrar si es una roda inútil pera la bona marxa de la nació. Y si m' he detingut en explicar lo que es conegut de tothom, es perque de lo dit se deduheix que pera que 'ls ministres puguin subsistir, necessitan possehir en primer lloch la confiança de la Corona y al mateix temps la de las Corts.

¿Lo ministeri presidit pe 'l senyor Sagasta se trobava en cas de presentar la dimissió? Los fets nos diuen que no. Totas las reformas mes importants qu' ha plantejat, entre ellas lo sufragi universal, han sigut aprobadas per lo Congrés y Senat, y sancionadas per la Reyna. Per mes oposició que hagin trovat y per mes discussió que hagin mogut los projectes, que no ha sigut molta, al cap y á la fi han passat avant: en los debats polítichs qu' es ahont s' ha fet mes luxu d' oratoria, la forsa del número ha donat la rahó al govern. Se 'm podrà objectar, y ab tota la rahó, que la majoria de las Assambleas legislativas no es la majoria del pays: pero que de fet no ho sigui, no vol dir que devant la lley no la representi. Y presentada la qüestió dintre 'l terreno legal, y acceptant momentáneament com á llegítims tots los organismes actuals, no 's pot menos que convenir en que 'l senyor Sagasta, possehint com possehia la confiança de la Corona y de las Corts, ja que ni la una ni las altres s' havían oposat á sos projectes, no tenia motius pera presentar la dimissió, y que si ho va fer, y fins va aconsellar á la Reyna que cridés als conservadors fou per sa propia voluntat ó tal vegada obligat per determinadas circunstancias no conegudas del pays.

Perque 'ls arguments que retreyan los conservadors no estavan fundats en los principis parlamentaris. Si aprobat lo sufragi universal y aprobats los pressupostos, lo partit lliberal ha complert sa missió, resultarà la antimonía de ser los encarregats de portar á la práctica lo sufragi universal, los que han passat tota la vida combatentlo. No crech pas que de las mans de 'n Cánovas ne surti mes mal parat que de las de 'n Sagasta, pero aquest al menos tenia al seu favor las apariencias, y l' apoyo dels possibilistas que creuen que d' aquella reforma dependeix la salvació de la patria, la resolució del problema social y de tots los problemas haguts y per haver. L' altre argument te un fonament mes verdader: que la opinió pública está escandalitzada de tantas irregularitats (en catalá *robos*) que continuament tenen lloch en oficinas del Estat, de la desmoralisació que cundeix per totas

parts, no pot ser mes cert: pero que reclamés la pujada dels conservadors considerantlos necessaris pera posar remey al mal, es molt duptós.

Es cosa curiosa lo que passa ab la opinió pública: segons qui la porta á colació, parla de una manera ó d'un altre: si han de creure al senyor Cánovas la te de la seua part: mentres que 'l periódich *de mes circulació*, creu li va manifestar, per medi de la xiulada de una part dels estudiants mes ó menos numerosa segons las Universitats, que de cap manera estava al seu costat. Dintre poch, qui vulga trovar la opinió pública, haurá de buscarla de la mateixa manera que Diógenes buscava un home.

Descartada donchs, també la opinió pública, com á causa de la crisis, ¿ahont s'ha d'anar á buscar? Desde que 'l Catalanisme va entrar en la vida activa ve repetint continuament que tots los partits polítichs que reben las ordres de Madrit son igualment perjudicials als verdaders interessos del pays: continuament se barallan per qüestions petites, las mes de las vegadas personals: mes quan se discuteix alguna qüestió general d'interés vital pera tota la nació ó pera determinadas comarcas, tots se trovan units defensant lo mes perjudicial, no aixecantse mes que pocas veus de las comarcas que han de sufrir las conseqüencias, y encara moltas vegadas sols pera quedar bé ab lo districte que representan, sense negar per aixó que existeixen algunas honrosas excepcions. Tal succehí al discutirse los tractats de comers que tants perjudicis han ocasionat á l'industria y á la agricultura: lo mateix que al discutirse 'l desacertat Códich Civil. Donchs en la manera especial de ser dels partits polítichs, s'han de trovar las causas de la crísis: perque lo que verdaderament los hi dona existencia no son principalment com ells fan veurer las ideas lliberals ó conservadoras, revolucionarias ó evolucionistas que sols las te en compte la massa passiva del partit, sino l'interés personal, lo desitj de figurar, de crearse una posició. Y com no sempre devía ser lo partit lliberal lo qui s'aprofités de las gangas de la política, com alguna vegada ó altre havia de tocar als conservadors, mes á mes tenint en compte que ells voluntariament varen cedir lo poder als fusionistas: y com son los dos únichs partits que dintre la monarquía poden formar govern, natural era que mes ó menos tart s'efectués lo cambi: la qüestió era buscar una ocasió oportuna, que ha sigut l'haver cumpert lo partit lliberal la seua misió. Y que aquesta y no altre explicació te la crisis ho corroboran varis fets. ¿Quán los conservadors han fet una oposició decidida y sistemática al senyor Sagasta? Si 's regiran los anals parlamentaris tal vegada l'únich discurs verdaderament d'oposició ha sigut l'últim del senyor Silvela. La conducta que han

observat respecte lo sufragi universal ho posa ben á las claras. Quan tothom s'esperava que arribarían fins al obstruccionisme se contentan ab quatre discursos per pura fórmula, y mes tart diuen que 'l respectarán, lo mateix que 'l Jurat y altres reformes democráticas.

Tenim rahó, donchs, que 'ns sobra los catalanistas, al anatematizar á tots los partits: de cap d'ells Catalunya ni l'Espanya entera 'n pot guardar bon recort. ¿Trigarà molt á arribar lo día en que la verdadera opinió pública, ho reconegui aixís? Deu fassi que no, porque tal día estarem d'enhorabona.

M. R.

SECCIÓ POLÍTICA

Lo partit conservador continua per are manifestantse lliberal y al efecte lo ministre de la Governació no fa res mes que enviar circulars als nous governadors pera que s'atenguin á las lleys democráticas del partit fusionista.

A seguir com fins are podrém ben dir que 'l cambi polítich ha sigut reduhit á un cambi de personas.

Y lo que es en aixó no 'ns equivocariam.

Pocas vegadas hi haurá hagut tan trasbals en los empleos polítichs y no polítichs, com en aquesta situació conservadora.

Tots los empleats s'han cambiat, no respectant sisquera als que no han volgut presentar la dimissió de son càrrech.

Veritat es que altre cosa no podiam esperar d'un partit que, segons diuen, de no arreplegar are las gangas del pressupost s'haguera dissolt com un bolado.

No obstant, donada la serietat de que sempre ha fet gala lo senyor Cánovas, no deixa de ser xistós que á horas d'are hi hagin encara demanadissas d'empleos y empenyas pera atraparlos.

¿No s'vanagloriavan los conservadors de que al dia següent d'esser cridats al poder tindrian ja resolta la llista de personal pera tots los càrrechs públichs?

Donchs, si s'descuidan una mica, arriba 'l dia del judici, que estarian encare en dupte y fent y desfent com si tal cosa.

Sembla mentida que tots los partits polítichs siguin lo mateix en aquesta desdixada Espanya.

Com si no hi hagués altre interés, ni altre missió, que donar bons empleos als amichs y pagar ab sous del Estat los favors fets á la agrupació política.

¡Quánta miseria!

Don Isaac Peral, l'inventor del sub-mari del seu nom, ha arribat á Madrit y á jutjar per la descripció que 'n fan alguns periódichs, ha tingut una ovació inmensa.

Segons diuen alguns dels mateixos, no s'ha vist may á Madrit una arribada tan triunfal, y aixó que fou á las sis del dematí, hora intempestiva á tot serho, com fa constar ab molta oportunitat un colega.

Si no coneguessim al poble de Madrit, fora pera tots los catalans un motiu de fonda tristesa, al recordar los desprecis y l'olvit que li guardaren á 'l pobre Monturiol que 25 anys avans que Peral, navegá sota las onas y ab menos elements científichs que 'l progrés avuy ha anat portantnos.

Pero un poble que tribula una ovació indescriptible á 'n Sagasta, al sortir aquest pera 'ls banys d' Alzola, 's comprén que s' entussiasmi á la arribada del distingit oficial de l' Armada.

Al fi y al cap aquest entussiasme es per una cosa digna.

Mes ¡ay! de 'n Peral si durant sa estada á Madrid alguna altra Higinia Balaguer asesina al seu amo.

Ni 's recordarán més de que l' inventor del sub-mari visqui en lo mateix poble.

Y ¡ay! de 'n Sagasta si sa estada en la oposició s' allargués massa.

Com passarian al camp contrari los mateixos que are fa poch lo victorejaven.

Aixís es lo poble á qui fan servir de mirall á Espanya.

Si avuy impresionable, olvidadis demá.

Inconseqüent sempre.

Hem llegit en alguns periódichs que los conservadors comensan ja á fer càlculs respecte al resultat de las eleccions de diputats qu' haurán de ferse per medi del sufragi universal.

De aquets càlculs ne resulta segons ells, que sortirán de 20 á 25 diputats fusio-nistas, altres tants partidaris de don Cristino Martos y 'ls demás tots de la seva colla.

Ni un sol republicà per mostra.

Are s' han adonat que 'l pais no votarà cap diputat partidari de la república y si n' han sortit fins are, es perquè 'ls liberals aixís ho volian.

Com si en temps dels conservadors, no haguesin guanyat la elecció algunas ve-gadas.

'S veu que la opinió pública á Espanya á cada cambi de govern, cambia de pen-sar com de camisa.

¿Y tanta por los feya als conservadors lo sufragi universal si ab ell farán una eleccions com las que asseguran ab sos càlculs?

Aixís ray, no hi ha por de que 'l govern la perdi.

Aquestas cosas tenintlas ben calculadas no fallan.

Tot lo mes podrá succehir lo que aquell deya.

«Fins are en assumptos electorals podem dir que 'ns la *fregian*.

Are ab lo celeberrim sufragi 's veu que 'ns la *sufragirán*.

Lo general Martinez Campos s' ha adonat que aquest any al marxar la Reyna de Madrid pera sant Sebastián, los conservadors no faltaren á la estació á despedirla, cosa que segons ell mateix confessa no succehia pas, quan estavan á la oposició.

Home, no haguera faltat mes qu' aquesta vegada los conservadors haguessin deixat de concorrer.

Aquesta falta de delicadesa 's guarda pera quan son fora dels ministeris.

Que 's quant se refreda 'l monarquisme de la gent política á la madrilenya.

L' ESPERIT AUTONÓMICH Y 'LS ESTUDIS HISTÓRICHS

Pera formar exacte concepte del esperit autonómich de una naciona-litat, de son entussiasme regionalista, sos desitjos de ser lo més indepen-dent possible, cal examinar si aquesta nacionalitat, aquest poble, aquest país, aquesta regió nacional, té pocas ó té moltes aficions al coneixement y al estudi de sos temps passats, té pocas ó moltes aficions històricas.

Quant veyém que una nacionalitat, un país, un poble, una regió, una gent, té grans aficions als estudis històrichs de sa patria, podém creure que aquella nacionalitat ó poble té esperit autonómich, aspiracions á la independéncia, al menos literaria y administrativa, que té esperit y aspiracions nacionals. Aixís ho veyém en lo Roselló y en lo Languedoc en general, ahont de uns trent'anys ensá s' han fundat molts Societats històriques, se han publicat molts revistes, monografias y llibres relativament á l' historia d' aquells païssos germans, fins al punt de haverse imprés per aquest esperit d' estudis històrichs la segona edició, corretjida y aumentada, de la gran *Histoire générale du Languedoc* que los estats de aquella nacionalitat publicaren en la primera meitat del siegle XVIII y redactaren los sabis monjos En Vic, En Vaissette y altres, obra admirable per cert.

En la Espanya de la antiga corona de Castella, mentres en la pirenaica ó septentrional y oriental, de Guipúzcoa al Ampurdá, arribant fins á incloure Aragó, Valencia y las Balears, ha anat augmentant l' afició de la gent als estudis històrichs de las nacionalitats espanyolas del Nort y del Orient de la Península, y lo mateix se ha reparat en Portugal y en Galicia, en la Espanya de la antiga corona castellana, en general, es poca l' afició al estudis històrichs, á la curiositat històrica, aquesta classe d' estudis y aficions té pochs aymadors fora de alguns homes erudits, y aixó coincideix ab lo decaïment, tan cert y fondo com inverossímil, del esperit nacional autonómich ó independent de una gran part d' Espanya, que va posantse sota la dependéncia de las nacions extranjeras económica ó financierament, qu' es la manera de aquesta época, segons ho demostren molts tractats de comers, la cesió de minas á Societats extranjeras y varias concessions de ferrocarrils á Societats aquestas.

No es, certament, que la tradició, que lo dret històrich, sian lo fonamental en la marxa intelectual y moral dels pobles, sino que ho son la rahó, lo dret filosófic; pero es tan ample y sólit lo fonament de la tradició y del dret històrichs en favor de la llibertat nacional, regional ó individual, que totes aquellas llibertats, tan del individu com colectivas ó corporativas, tenen la major importancia, pera corroborarlas lo dret filosófic y la rahó.

No es certament que en nostre siegle XIX ó en qualsevol altre de la nostra Edad ó Era revolucionaria tingan los pobles, las nacionalitats, al emanciparse, tingan que restablir al peu de la lletra las lleys, las institucions, las autoritats, lo sistema, l' organisació de la Edad Mitja ó del Renaixement; sinó que del pasat ne treyém lo patró general, la situació fonamental, l' autonomia, lo grau d' independéncia nacional y d' autonomia municipal; ne trayém los recorts de glorias literarias, políticas, artisticas y á la situació general independent de la patria, sia la patria catalana, l' aragonesa, la valenciana, la balear, la castellana, la andalussa, la gallega, la cántabra, la vascona.

Demuestra Catalunya la afició als estudis històrichs, que demostren lo Roselló, lo Languedoc, tot lo mitj-jorn de Fransa, la Suïssa y sos cantons, l' Irlanda, l' Escocia, l' Hungria, la Bohemia, per exemple? Bé ho desitjem: l' éxit dels llibres relatius á Historia de Catalunya, posats á la mà de tothom, com lo de l' Aulestia, sense los reparos de que sian molt voluminosos, dispendiosos y escrits en castellá, com las historias de Catalunya

d' En Balaguer y d' En Bofarull, l' éxit, repetim, de los llibres populars sobre historia de Catalunya nos ha de demostrar la gran afició dels catalans per l' autonomia nacional, com la tingué Catalunya per espay de mil anys.

Peró si un poble, una regió nacional, una nacionalitat, una gent, té no un dalé d' independència, d' autonomia nacional, sinó de prosperitat material, llavors no té aficions ni afanys històrichs sinó que ne te prou ab que las lleys y los reglaments favorescan las avensos materials de sa industria y de son comers. Llavors no hi há estudi del passat ni recorts de glorias; predominan los càlculs numèrichs del present, y tot lo més del pervenir mes immediat. Ja no es una nacionalitat; es una provincia ó un conjunt de provincias mes ó menos ricas y ab legislacions peculiars, més ó menos forals ó aforadas lo que tenim, y aixó es poch y es fluix, porque lo poder central pot injusta, però positivament, abolir los furs, nivellar los lliures ab los esclaus, segons ha succehit en las Vascongadas.

Dret de nacionalitat, dret nacional, autonomia ó grau d' independència de nacionalitat, poder legislatiu, son lo fonament sólit, y abrigat dels cambis de personas y de sistemas de govern, y los precedents y exemples d' aquesta situació del pervenir, á la qual tenim d' aspirar desde lo temps, present, se troban en lo passat, en los estudis històrichs del país. De aquí l' importancia que las aficions á la Historia tenen en los països ahont los habitants, lo poble, la gent, senten dalé, set d' autonomia.

J. NARCÍS ROCA.

(De *L' Arch de Sant Martí*.)

NOUS CARTELLS PERA CERTÀMENS LITERARIS

En compliment de lo acordat per l' Ajuntament de Gracia y per la Comissió nombrada al efecte y pera donar major lluhiment als projectats festeigs d' aquesta població, se celebrarà un Certàmen literari y científich ab arreglo al següent programa:

Flor natural, al poeta, que en concepte del Jurat, escrigui la millor «Oda á Gracia».

Premi del Excm. senyor don Lluís Antúnez y Monzón. Un objecte d' art.—A la millor Memoria que 's presenti tractant lo tema següent: «En la lluyta económica que avuy sostenen las nacions, *la huelga* es l' arma que s' esgrimeix contra la industria pera conquistar los mercats de consums.»

Premi del Magnífich Ajuntament Constitucional de la vila de Gracia.—Un objecte d' art.—Al autor que millor desenrotlli 'l tema següent: «Projecte de sanejament higiènic de la vila de Gracia. Milloras d' absoluta necessitat y medis de practicarlas sense gravar de un modo extraordinari lo pressupost municipal.»

Premi del periódich *La Linterna de Gracia*.—La «Historia de los Romanos», de Víctor Duruy, ricament encuadernada.—A la millor poesia escrita en catalá ó castellá, sobre «costums catalanas».

Premi dels individus que componen la Junta local d' Instrucció pública de la vila.—Una escribania de plata.—Al autor de la millor Memoria que expliqui «un bon método, sistema y procediment pera la instruc-

ció primària en los adults y adultas, en particular los de la classe obrera, donant las clases en los locals de las escuelas municipals de nit de 7 à 9, durant los mesos d' Octubre à Juny inclusiu».

Premi del Magnífich senyor Alcalde Constitucional d' aquesta vila don Joaquim Rosich y Guardiola.—Un objecte d' art.—Al autor del millor estudi sobre: «Influencia del periodisme en la marxa de la administració pública en sos diversos aspectes y en particular pera auxiliar al descubriment dels delictes y sos autors».

Premi dels senyors Rectors de la població.—Un objecte d' art.—Al autor de la millor poesia «que canti las glorias de la Anunciació de Nostra Senyora».

Premi de don Hermenegildo Chaverri, director del *Diario Mercantil*, de Barcelona.—Un objecte d' art y pago dels gastos que ocasioni la impressió de la Memoria premiada.—Al autor que millor tracti lo tema següent: «Importancia de la industria en Gracia y medis práctichs pera fomentarla rapidament.»

Premi del Magnífich Ajuntament.—En metàlich.—Al autor del millor treball sobre: «Reglamentació de la Beneficencia municipal domiciliària en la vila de Gracia.»

Premi del Foment Protector d' aquesta vila.—Un objecte d' art.—Al autor d' una «Cartilla en la que s' especifiqui 'l major número de sofisticacions dels articles de primera necessitat y la manera fácil, y eminentment pràctica, pera que cada cual puga descobririlas».

Premi de don Francisco Tomás y Estruch.—Un pergamí artísticament decorat.—S' adjudicarà al poeta ó escriptor que mes «enalteixi la fraternitat existent entre la República Oriental del Uruguay y Espanya».

Las composicions deurán dirigir-se al secretari de la Comissió organitzadora, Padilla, 25, Gracia, avants del dia 8 d' Agost vinent.

La solemne distribució de premis tindrà lloch lo dia 15 d' Agost próxim.

* *

La *Associació Literaria* de Girona ha publicat lo càrtell pera 'l certamen literari que celebrarà en lo mes de novembre próxim.

Los premis que ofereix son los següents:

«Dos artístichs florers de bronze,» que ofereix S. M. la Reina Regent al autor de la mellor composició poética, preferint en igualtat de mèrit, la que siga de caràcter Històrich.—«Una ploma de plata,» del senyor Bisbe de aquella diòcesis, al autor de la mellor monografia històrich-artística de la Santa Iglesia Catedral de Girona.—«Un objecte d' art,» ofert per la Diputació provincial, al autor de la mellor poesia de caràcter historich ó tradicional, referent á aquella provincia.—«Una medalla de plata,» del Ajuntament de Girona, al autor de la mellor monografia de interès pera la historia de dita ciutat.—«Un objecte d' art,» del Excm. senyor don Domingo Peña y Villarejo, al autor del mellor folleto, sobre la importancia de la educació moral y religiosa que las mares han de donar á sos fills avants de rebre la dels mestres.—«Un objecte d' art,» ofert per los directors del Colegi de 1^a y 2.ª ensenyansa de Sant Narcís, al autor de la mellor poesia sobre l' amor filial.—«Una lira de plata,» del senyor Bisbe de Zamora, al autor de la mellor composició sobre la influencia de las ensenyansas catòlicas en la prosperitat dels pobles.—«Un diploma de soci de mèrit de la Económica Gerundense d' Amichs del País, lliure de gastos, y

medalla que usan com á distintiu los individuos de dita societat», al autor de la mellor memoria en llengua castellana aprop de cualsevol dels rams de l' agricultura, industria ó comers, encar quan compregui sols un període de sa historia.—«Un objecte d' art», del Excm. senyor don Fernando Puig, al autor de la millor poesia sobre costums populars.—«Un objecte d' art», del senyor compte de Perelada al autor de la millor memoria sobre la arquitectura religiosa y civil del Ampurdá fins lo sigle XV.—«Un exemplar de la Historia de la Revolució Francesa», ofert per l' excelentísim senyor don Joaquim M.ª de Paz al autor del millor treball en vers sobre algun dels epissodis de la expedició de catalans y aragonesos á Orient.—«Una pasionera de plata daurada», ofrena de la Associació al autor de la mes inspirada poesia lírica.

Fins lo dia 8 d' octubre pròxim podran enviarse las composicions al secretari de la Associació, carrer de la Forsa, 25, Girona.

Forman lo Jurat calificador los senyors don Victor Balaguer, don Francesch Matheu, don Francesch de P. Massa, don Pau Ayala, Pebre., y don Ernest Vivas. Suplents: don Enrich Negre y don Carles Creuhet.

A LA INDUSTRIA

Sens tú no hi haurá patria, sens tú no hi haurá vida.

Artur Masriera.

Ton geni poderós devallá un dia
á despertar los pobles de la terra
per sembrarhi la pau y l' alegria
fent allunyar lo monstre de la guerra.

Y aixís va dir als homes ab veu pura:
—Desperteu del letargi que vos postra;
sou reys de lo creat, vostra es Natura,
la terra que petjeu es tota vostra.

Llenseu lo ceptre de la forsa humana,
qu' en ell no hi resideix vostra potencia;
cenyiuvos la corona sobirana
del enginy, del saber y de la ciencia.

Eixos diamants de cayres lluminosos
esbargiran las ombras tenebrosas,
mostrantvos ab sos raigs esplendorosos
las vias del progrés gentils y hermosas.

Veniu á mí; jo la conech la via
que dú á la pau y allunya de la guerra;
veniu á mí; jo hos serviré de guia
per conquistar lo regne de la terra.—

Com encisats los homes l' escoltaren,
á sa veu amorosa se rendiren,
á son entorn joyosos s' aplegaren
y sas petjadas ab pas ferm seguiren.

De la pell de moltó que 'ls abrigava

los flocs vas arrancar de llana fina,
si 'l filarla y teixirla 'ls conturbava
los mostravas l' aranya en sa trenyina.

En la tasca gentil del pobre insecte
los homes aprengueren ab fé pura
á estudiar tota causa y tot efecte
en lo llibre esplendent de la Natura.

La boyra del misteri 's feya enrera
mostrant un mon que sens parar treballa;
en lo fullám enterch de la morera
un cuch hi fabricava sa mortalla.

Aquell rústich capoll entre la fulla,
d' un insecte ruhí mortalla freda,
era 'l niu que portava en sa despulla
la fibra delicada de la seda.

La planta que 's resseca sens florida
lo llinet y lo cánem los mostrava
y la espiga del cart tan aborrida
polidora gentil se 'ls hi tornava.

Estudia ab fé la Creació viva,
la vida extreu de la materia morta,
y cada enginy que pe'l treball inventa
un altre enginy á sa memoria porta.

Febrós y ardit la máquina combina
fins que li oposa resistencia dura;

ja es un monstre de ferro que 'l domina
y las forsas li abat y l' afretura.

Cerca ab dalé las forsas ignoradas
y á lluytar ab la máquina s' apresta;
enlayra duas palas encenheadas
y la forsa del vent esclava resta.

Del riu que brama en sa corrent furiosa
detura 'l curs y lo poder domina,
enlayra son nivell en la resclosa
y l' etjega demunt de la turbina.

En lo fons de la terra lo minayre
arrenca lo carbó de las pedreras,
lo bull del aygua 's converteix en ayre
y gemega 'l vapor en las calderas.

A sos embats la fábrica retrona,
la resistencia á son poder s' aterra
y son esclat potent al home dona
alas pera volar per mar y terra.

Avant, Humanitat; la Industria 't guia
ab la Ciencia sublim agermanada:
no las deixis jamay; segueix sa via
y arribarás al cel en ta volada.

Deu te somriu marcantne tas victorias

ab lo sagell de sa bondat divina,
y honorant tas conquestas y tas glorias
ab la claror del llamp las illumina.

Allí hont un dia lo castell s' alsava
fumeja avuy la xemeneya noble
y allí hont lo crit de guerra ressonava
las glorias del treball hi canta 'l poble.

La bestia humana la mort; de sa miseria
s' aixeca avuy per sempre redimida
y domina 'l poder de la materia
del saber la guspira benehida.

L' odi que un jorn ab febre y ab frisanza
empenyia los cors á dura guerra,
es avuy un amor ple d' esperança
que agermana los pobles de la terra.

Lo mon renaix, y las nacions extranyas
en dols concert ab ver amor se cridan,
per encaixar foradan las montanyas
y á pacíficas lluytas se convidan.

Abrassantse ab amor y ab fé sencera
l' óscul de pau y d' amistat se donan,
y á la Industria que als pobles regenera
himnes d' amor ab gratitut entonan.

MANEL RIBOT y SERRA.

NOVAS

En lo dictamen relatiu á la divisió electoral de la provincia de Barcelona que devía presentarse á las Corts últimament á no haver sobrevingut la crisis, s' asigna un diputat pera 'l casco urbanisat de las poblacions Sabadell y Sans, divent elegir los partits de Tarrassa, Sant Feliu, Igualada, Vilanova, Vilafranca y 'ls pobles rurals del de Sabadell, tres diputats, á manera de la circunscripció que avuy forman pera 'ls diputats provincials, los partits de Manresa, Sabadell y Tarrassa.

Es creencia general que aquest desatínat projecte no prosperará porque es de lo mes irracional que pot arribarse á concebir.

Y á propósit d' aquest projecte, sembla que ja s' indica á un candidat pera 'l districte de Sans y Sabadell, en las primeras elecciones: y es lo jove advocat don Miquel Laporta, perteneixent al partit federal.

Si hem de parlar ab franquesa, nosaltres que coneixém d' aprop al senyor Laporta y sabém fins á quin punt podria refiarse d' ell lo poble catalá, mes abiat veuríam ab gust sa elecció que no pas la de qualsevol encarcerat personatge que sols serveixi pera fer reverencias, votar en los cassos d' apuro del partit, y abandonar al pays quan aquest se vegi amenassat per lleys que l' explotan y atropellan.

Certament que 'l senyor Laporta es molt jove y 's declara subjecte á una agrupació política que, com las altrás, aten mes sovint á lo secundari que á lo principal, pero no es menos cert també que conta ab notables dots d' inteligencia y oratoria, y may ha deixat

d'honrar-se ab lo mot de *Catalanista* que li coneixém desde que seguía sos estudis y ensajava sas facultats en la tribuna del *Centre Escolar Catalanista* de Barcelona.

Nosaltres certament que may lo votariám com á defensor d'un partit que compromet l'autonomia de Catalunya ab altres ideals que á ella en res l'afecten, pero en cambi reconeixém que no es pas lo pitjor diputat (al menys per lo que avuy aparenta) que Sabadell podria dur á las Corts.

Ab tot ¡quant millor no fora enviarhi un home independent, catalá de veras, que sols tingués compromisos pera la defensa dels interessos materials y morals del Príncepat!

En lloch corresponent publicuém la poesia que obtingué 'l primer accésit del premi ofert per l'Exema. Diputació Provincial de Barcelona, deguda á la ploma de nostre distingit amic y compatrici 'l llorajat poeta don Manel Ribot y Serra, á qui felicitem de veras.

Lo passat dimecres una comissió del Excm. Ajuntament feu entrega en nom de Sabadell y son Municipi, al Il·tre. Sr. Jutge de primera Instancia don Emili J. Perez y Martín d'un magnífich bastó de mando, en demostració de gratitut envers tant digníssim funcionari per los molts serveys prestats y que ve prestant cada día ab major zel á nostra ciutat.

Nosaltres felicitem coralment al Il·tre. Sr. Jutge per tan merescut obsequi y al Excel·lentíssim Ajuntament per haver interpretat tan eloqüentment los desitjos de tot Sabadell.

En l'exprés del dijous passá per aquesta ciutat l'ex-Gobernador Civil d'aquesta Provincia don Lluís Antúnez y Monzón.

Sortiren á saludarlo á l'estació una comissió del Municipi y varis de sos amichs particulars.

Lo Gremi de droguers contribuirá á la caritat que fa 'l Municipi als pobres vergonyants cada any en un dels días de la Festa Major, ab 6 quintás d'arrós. Lo de forners també hi cooperarà ab 300 pans de tres lliuras.

No cal dir ab quan de gust insertém aquesta noticia, per qual meritori acte no podem menos que felicitar als esmentats gremis ab tota la efusió de la nostra ànima.

Llegim en nostre estimat colega la *Revista de Sabadell*:

"Copiém de *La Vanguardia*, de Barcelona:

"L'Ajuntament de Sabadell ha acordat per unanimitat fer constar en acta l'agrahiment d'aquella corporació envers lo governador civil dimisionari senyor Antúnez, per l'apoyo que sempre ha prestat á aquell poble."

Gracias per la noticia, estimat colega. Per lo vist está *La Vanguardia* mes enterada que nosaltres dels acorts de nostre Municipi, de los quals fa sis mesos que no se 'ns dona noticia."

No estranyi 'l colega que no se l'enteri de certs assumptos puig es ja sabut que en aquesta ciutat no 's dona la importancia que 's mereix á la premsa local.

Encare *La Revista* pot considerarse molt afortunada puig segons se desprén de son comentari mes amunt traduhit, fa sols sis mesos, es á dir, desde la renovació del Ajuntament, que no se li donan las noticias que tot periódich desitja.

Nosaltres, menos afortunats, no se 'ns participa res no sols desde fa sis mesos, sino que

ja ve d' anys que no podem donar compte de lo qu' á vegadas interessa á la generalitat de Sabadell.

Y no 's cregui nostre estimat colega, que es sols l' Ajuntament qui no dona noticias desos acorts, sino que es casi ja costum de la majoria de las corporacions ó empresas particulars de nostra ciutat, seguir igual conducta.

A horas d' are 'ns passa á nosaltres ab l' empresa del Camps de Recreo, una cosa pel istil.

Aquesta es la hora en que, encare está dejuna dita empresa de darnos la nota de las fions que 's posan en escena en dit teatro, no tenint tampoch la galanteria de invitar-nos á las mateixas, tal vegada pera estalviarnos lo treball de ferne la crítica.

Desenganyis nostre distingit colega *La Revista de Sabadell*, en nostra ciutat no 's compren encare l' importancia que á tot arreu 's dona á la premsa sensata, y se 'n prescindeix sempre que sia possible prescindirne.

Ya diu be aquell ditxo: A Sabadell cada hú per ell.

Será molt trist, pero es la veritat.

Avuy á las deu del matí tindrà lloch en las Casas Consistorials una reunió dels majors contribuyents allistats pera formar lo cos de somatent d' aquest districte, la que será presidida per lo comandant general dels somatents de Catalunya don Félix Camprubí.

L' Academia de *Bellas Arts* instalada en l' *Ateneo Sabadellés*, está fent los preparatius pera presentar ben organizada com te demostrat saberho fer, una exposició de pinturas y demés travalls deguts als socis de la Academia y á quants desitjin concorrehí, y que s' obrirá pera que puga ser visitada per quantas personas ho desitjin, en los días de la vinent Festa Major.

Havém tingut ocasió de veurer alguns dels travalls que hi concorrerán, deguts á estimats compatrieis nostres, que han de cridar poderosament l' atenció.

Mestre Olaguer, monólech del eminent autor de *Mar y Cel* don Angel Guimerá, qual estreno tingué lloch lo passat dijous, fou escoltat ab religiós silenci per lo numerós públich que assistí al coliscu dels Camps de Recreo, desitjós de saborejar las bellasas de la patriótica obra del senyor Guimerá.

L' escena fou presentada ab gran propietat. Lo senyor Bonaplata, presentá ab tota naturalitat lo verdader tipo del bon patrici que sab morir, matant, al peu de la barricada en defensa de la independencia de Catalunya.

Al acabar l' obra, fou cridat l' autor al palco escénich en mitj de frenétichs aplaudiments y d' una pluja de flors y coronas de llorer, tributantli l' públich una expontánea ovació que durá llarga estona, essent precis aixecar lo teló quatre ó cinch vegadas pera acallar los aplausos de la concurrencia.

Felicitém de veras al nostre amich senyor Guimerá, com també al senyor Bonaplata per la brillant interpretació que doná al *Mestre Olaguer*.

Lo "Foment Mercantil, Industrial y Agrícola" ha concedit la preparació y direcció dels dos Castells de foch de la Festa Major d' enguany, als inteligents pirotécnihs don Bernat Serra y don Erasme Pascual, quins han acceptat las bases de concurs presentadas

per aquella important Societat, quals son concedir un premi de cinchcentas pessetas al que mes se lluheixi y un accéssit de doscentas cinquanta al altre.

Lo cas es nou y no dubtém que donará bons resultats.

Pera la solemne professó qu' en honor á Sant Feliu Martry se celebrará lo día primer de la Festa Major, ha sigut confiat lo pendó principal al Excelentíssim senyor Alcalde don Joan Masagué y Vilarrubias.

Donadas las moltas simpatías ab que conta lo senyor Masagué, es d' esperar que en tan solemne acte hi concorrerá un escullit y numerós séquit.

Avuy pera despedida de la reputada companyia catalana, se posarán en escena las aplaudidas produccions de Soler y Feliu y Codina, tituladas *La Creu de la Masia y Cofis y Mofis*, tarde y nit respectivament.

No duptém que Sabadell acudirá avuy á despedir ab l' entusiasme que 's mereix, als celebrats actors catalans que tantas simpatías comptan en aquesta ciutat.

Obligats per l' excés de original, fins avuy no 'ns ha sigut posible publicar l' article que figura en primer lloch d' aquest número ab lo títul de *Consideracions sobre la última crissis*, degut á un dels nostres me il·lustrats colaboradors.

Y hem aplassat pera 'l número vinent la inserció del preciós Discurs llegit pel senyor Roca y Roca en lo Certámen de Tarrassa, ab l' objecte de poderlo publicar sencer com s' ho mereix de veras un treball tan ben escrit y reflexionat.

Lo Municipi de Barcelona augmentará aquest any la galeria de Catalans Il·lustres ab los retratos de don Ramón Berenguer I, lo dels Usatjes y de don Narcís Monturiol, inventor del barco submarí *Ictíneo*, pintats per los senyors don Joseph Fuster y don Ricart Martí; las biografías s' han encarregat als escriptors don Ildefons Par y don J. Narcís Roca.

Molt celebrém que s' hagi acordat honrar la memoria de 'n Monturiol com á protesta al olvit de la Nació que sols se recordá d' enfonzarlo guardant tots los honors que ell se mereixia, y molts altres més, al quí, en millors circumstancias d' avansament de la ciencia y protecció oficial, potser no ha arribat tan lluny encara en son descobriment com lo desventurat autor del *Ictíneo*.

Y més nos alegrém encara de que la biografía de 'n Monturiol hagi sigut encarregada á un escriptor tan catalanista com lo senyor don J. Narcís Roca, á qui veuriam gustosissims rompre la rutina de fer en llengua enmatllevada las biografías dels fills il·lustres de Catalunya.

No creyém que l' Ajuntament de Barcelona tingui en lloch explícita la condició ineludible de que 'ls tals documents degan ser escrits en llengua castellana *per forsa*, y sols podem atribuir á una lamentable costúm que pochs podrian suprimir ab tanta autoritat com don J. Narcís Roca.

L' eminent concertista catalá Albeniz, acaba de fer en Londres una brillant campanya artística que li ha valgut molta honra y profit.

Lo resultat d' aquesta campanya ha donat lo fruyt que era d' esperar, la creació de una societat de concerts de la cual ha sigut nombrat director, y que ha acceptat per 10 anys totas las proposicions que li ha fet 'l referit artista. Lo principal objecte de dita societat, será celebrar anyalment una serie de 8 grants concerts orquestals, en los quals, pré-

via condició patriòticament imposada per Albéniz se donarán á conèixer las principals obras *sérias* (res de música *flamenca*) dels nostres compositors.

Com á sócis capitalistes hi figura Mr. Henry Lowenfeld, l' opulent banquer polach de la *City*, y com organisador, lo conegut agent dels grans artistes Mr. Vert.

Encare que sia molt sensible veurer allunyat de nostra patria á un artista com l' Albéniz que tant l' honra, nos felicitém cordialment en benefici dels compositors d' aquí y que per sa desinteressada y patiótica mediació, trobarán obert lo camí pera dar á conèixer sas obras en payssos estrangers.

Entre 'ls Governadors nous n' hi ha dos de catalans, los senyors Castellarnau y Mataró. Aquest darrer es diputat dels que menos han anat á Madrid quan s' han tractat interessos de Catalunya. Pero en cambi ha estat dels mes diligents á presentarse al seu jefe en quant lo partit ha triomfat. Y com se veu, la diligencia li ha estat profitosa.

Se comprén: com que 'ls interessos del pays son tan antagonichs ab los dels partits polítichs, los que mes perjudican á aquell son los que mes beneficían als últims.

Y es just que se 'ls hi pagui.

La benemèrita *Associació Catalanista* de Reus celebrá 'l darrer diumenge una gran solemnitat literaria-musical pera celebrar sa instalació en un nou y preciós local que te actualment en lloch molt céntrich de dita ciutat.

Los salons del nou local, á jutjar per las descripcions dels diaris de Reus estavan adornats ab verdadera esplendides.

En l' acte referit hi desmenyaren la part musical los senyors Trullas é Imbert.

Y además los senyors Fargas, Oller, Vidiella y Planas llegiren diverses poesías, originals las unas, y de reputats poetes altres; y 'l senyor Pascual doná ab breus frases las gracias á tots los que havían procurat l' éxit de la festa que s' estava celebrant.

L' ex-redactor de nostre apreciable colega la *Revista de Sabadell*, don Joan Valls y Sábá, ha sigut nombrat mestre de instrucció primaria de la ciutat Tarragona, lloch guanyat en virtut de oposicions celebradas últimament.

Se diu que próximament comensarán en Catalunya las obras pera los ferrocarrils de vessants. L' un anirá d' Horta al Tibidabo, y l' altre pujará de Monistrol á Montserrat.

Nostre estimat company en la premsa lo Director de *L' Arch de Sant Martí* don Joan Serra y Sulé, ha tingut la inmensa desgracia de perdre una filleta que era l' encant seu y de tota sa familia.

Li desitjém molta resignació al senyor Serra pera aguantar tan ferma sotregada, que ja es la tercera que ha suert son cor desconsolat de pare amantíssim.

L' Ajuntament de Barcelona ha acordat concedir á la *Academia de Bonas Lletres* la quantitat de 2.000 pessetas y part dels armaris sobrers de la exposició pera la *Biblioteca d' Autors Catalans* que s' ha de fundar en lo Palau de Ciencias de aquella ciutat.

Además ha acordat adquirir 50 exemplars de cada una de las *Guías Itinerarias de Catalunya*, que ha publicat en catalá lo distingit excursionista don Artur Ossona.

Ab gust consigném aqueixos acorts que escauen molt be á la Corporació Municipal de la capital del Principat.

Lo celebrat pintor catalá don Ramón Casas ha sigut nombrat individu de la Societat Nacional de Bellas Arts de Fransa per un cuadro seu exposat en lo Nou Saló de París.

Aquest títol equival á una Medalla d' Honor.

Felicitém á tan distingit artista que aixís sab honrar son nom honrant ab ell á Catalunya.

Segons llegim en nostre estimat colega regionalista *L' Olotí*, lo *Centre Catalanista* d' Olot ha creat un Cos d' Adjunts pera la celebració dels Certámens que anyalment celebrará dita Societat.

Y afegeix que si 'ls Certámens anunciats per aquest any, iniciats per lo *Centre Catalanista*, donan lo resultat que es de esperar, s' ha parlat per l' any que ve de resucitar las Exposicions de Bellas Arts que tan renom donaren anys enrera al Centre Artístich de Olot.

Lo mestre compositor don Joan Goula' está escribint una nova pessa musical, que 's cantarà en lo certámen literari organísat per lo "Centre de Lectura" de Reus, ab motiu de la inauguració del monument á Prim que 's erigeix en aquella població.

Hem rebut lo número 2 de la important revista catalana *Reus Artístich*, que mereix bons elogis aixís per son tex com per sos Grabats, entre 'ls quals hi ha un estudi de 'n Fortuny.

La Junta Directiva de la societat valencianista lo *Rat-Penat* ha quedat constituída pera 'l present any en la forma següent:

President, don Lluís Cebrián Merquita; vice primer, don Joseph Martínez Aloy; vice segon, don Honorat Berga García; tresorer, don Emili Pascual; bibliotecari, don Francisco Barber Bás; secretari, don Vicens Mancho Soriano; vice primer, don Ramon Cabrells Hernandez; vice segon, don Lluís Costa Hernández; vocals: don Eduart Escalante, don Joaquim Benavente, don Ignasi Vidal, don Hermini Rubio, don Vicens Senís, don Joan Jurat.

Secció de Literatura.—President, don Constantí Llombart; vice president, don Pere Bonet Alcantarilla; secretari, don Ramón Trilles; vice-secretari, don Enrich Peris Salcedo.

Secció de Ciencias Histórich arqueológicas.—President, don Joseph Bodria; vice-president, don Grau Roig; secretari, don Francisco Vilanova Piera; y vice secretari, don Telforo Salvador.

Centre excursionista.—President, don Teodor Llorente; vice, don Lluís Domenech; secretari, don Francisco Monleón Torres; vice, don Joan Diaz Brito.

Secció de música.—President, don Joseph Espí; vice, don Benet Busó, secretari, don Lluís Bernat Ferrer; vice, don Eduard Guíllart Clari.

Secció de pintura.—President, don Eduart Amorós Pastor; vice, don Constantí Gomez; secretari, don Artur Almar; vice, don Miquel Portolés García.

Interessos materials.—President, don Pascual Aguilar; vice, don Joan Buxareu; secretari, don Remigi Herrero; vice, don Artur Pascual.

Publicacions.—President, baró de Cortes; vice, don Pascual Frigola; secretari, don Enrich Alberola; vice, don Alfret Pascual.

Jochs Florals.—President, don Joseph M.ª Puig Torralva; vice, don Joseph M.ª Olmos; secretari, don Joseph Oltra Benavent; vice, don Joaquim Galdea Mira.

Han aparegut en Manresa novas qüestions y divergencias entre amos y trevalladors, havent conduhit á lamentables extrems que no tenen justificatiu.

Fem vots pera que prompte s' estronqui aquesta font de discordias, que si 's generalissin per tot lo Prímpeipat nos portarian detrás seu lo dol y la miseria mes desconsoladors.

La Junta Directiva del *Ateneo Sabadellés*, que ha de regir en l' any 1890 al 91, ha quedat constituïda de la següent manera:

President, don Arnald Izard; Vis-president, don Joan Cabané; Tresorer, don Joseph Marcet; Contador, don Joan Artigas; Vocal-celador, don Joseph Tàrral; Vocal-suplent, don Pere Roca; Secretari, don Magí Caral; Vis-secretari, don Agustí Ramonatxo; Bibliotecari, don Vicens Sampere.

Los músichs catalans, don Joan Goula, lo subdirector de la Banda municipal de Barcelona, don Celestí Sadurní y 'l compositor don Abelardo Coma, han sigut nombrats individus de la Societat d' autors, compositors y editors de música de París, quin sindicat presideix M. Laurent de Rille.

Cada dia 's veu mes honrada Catalunya fora d' Espanya.

Y 'ls germans de dintre... ni menos se 'n adonan.

Próximament se repartirà entre 'ls individus del cos de somatenis armats de Catalunya, lo nou reglament pera 'l qual ha de regirse y que ha sigut aprobat recentment per lo Govern.

ANUNCI OFICIAL

GREMI DE PAGESOS DE SABADELL Y SA COMARCA

Los acorts presos lo diumenge últim, 6 del corrent, son:

Nombrar advocat consultor del Gremi á D. Salvador Vilarrubias.

Comissió de la Caixa Agrícola.—Don Salvador Vilarrubias, don Eudalt Viver, don Francisco X. Tobella, don Joseph Vilarrubias, don Pau Pujol y don Joan Argemí Calvet.

Comissió del Mercat.—Don Sebastià Fritós Cuscó, de Sentmanat.—Don Joan Monrás de Barbarà.—Don Francisco Castanyer, de San Cugat del Vallés.—Don Joan Boix, de Polinyà.—Don Jaume Sors, de Palau Solitar.—Don Francisco Voltà y don Benet Borgunyó, de Sabadell.

Comissió del Aplech.—Don Pau Pujol y don Pere Puig, de Sabadell.—Don Joan Sors, de Sant Llorens Savall.—Don Anton Sardá, de Palau Solitar.

Comissió pera 'l Reglament.—Don Feliu Comadrán y don Joan Sabater, de Sabadell.—Don Joseph Comas, de Castellar.—Don Joan Buxó, de Ripollet.

Comissió de Guàrdia Rural.—Don Joseph Oriach, de Sant Vicents de Junqueras.—Don Vicens Arús, de Castellar y don Joan Carol, de Sabadell.

Totas aquestas comissions foren nombradas pera estudiar son objecte respectiv.

Polinyà.—Don Joseph Boix, president.—Don Joseph Solà, vice-president.—Don Pere Pascual, don Joseph Puig y don Joan Buxó, vocals.—Don Jaume Cusidó, tresorer.—Don Francisco Plantada, secretari.

Sentmanat.—Don Sebastià Fritós Cuscó, president.—Don Joseph Castellet, vice-president.—Don Miquel Corominas, don Jaume Rovira, don Matias Sallent, don Joseph Cuscó, don March Raigual y don Jaume Morral, vocals.—Don Joan Pascual, secretari.—Don Joseph Planas, vice-secretari.

Impremta y Enquadracions de J. Comas, Madoz 31 y 35 y Sol 138, teléfono n.º 46.—SABADELL